

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

325

OVER DE TAAL,

ALS HET PAND VAN

'S MENSCHEN HOOGEN RANG

IN DE SCHEPPING, ENZ.

DOOR

G. W. BRILL.

Prijs 50 cts.

B

266

331054.

325 B266 .

OVER DE TAAL,

ALS HET PAND VAN

'S MENSCHEN HOOGEN RANG

IN DE SCHEPPING,

EN OVER

HET VERBAND TUSSCHEN DE MEERDERE OF
MINDERE INTELLECTUËLE VATBAARHEID
EENER NATIE, EN DE HOOGERE OF LA-
GERE KLASSE, WAARTOE DE TAAL,
DOOR HAAR GESPROKEN, BEHOORT.

DOOR

W. G. BRILL,

Phil. Theor. Mag. Litt. Hum. Dr.

TE ZUTPHEN, BIJ

A. E. C. VAN SOMEREN.

1844.

Gedrukt bij C. A. Thieme.

AAN DEN LEZER.

Het is niet zonder schroom, dat ik met deze verhandeling, thans voor het eerst niet schuilende onder het schild van een tijdschrift, voor de kritiek des Publieks waag op te treden. Doch bij mijn voornemen om eerlang eene Spraakkunst onzer taal in het licht te geven, heb ik begrepen, dat ik mijne beschroomdheid overwinnen moest.

In deze verklaring verneemt Gij, waarde Lezer, tevens de beweegreden, die er mij toe bracht, om dit stukje op deze wijze mede te deelen. — Ont-

*vang het als eene uitvoerige inleiding, als een'
voorlooper van de Spraakkunst, welke ik onder
handen heb.*

De Auteur.

ZUTPHEN,
1 November 1844.

OVER DE TAAL,

ALS HET PAND VAN 'S MENSCHEN HOOGEN RANG
IN DE SCHEPPING,

EN OVER

HET VERBAND TUSSCHEN DE MEERDERE OF MINDERE
INTELLECTUËLE VATBAARHEID EENER NATIE, EN
DE HOOGERE OF LAGERE KLASSE, WAARTOE
DE TAAL, DOOR HAAR GESPROKEN,
BEHOORT.

Om wel te begrijpen, welke plaats de mensch in de Schepping inneemt, dienen wij hem met de overige schepselen te vergelijken. Doen wij dit, zoo bespeuren wij dadelijk, dat de mensch meer en fijnere stoffelijke vermogens bezit, dan de meeste schepsels, en zoo al sommige vermogens bij hem minder fijn zijn dan bij enkele andere schepselen, — met dezelve weet hij oneindig meer uit te voeren dan alle. En geen wonder! Van de dieren, — om van de plant niet te spreken, die bloot lijdelijk is, daar het de natuur is, die in haar werkt, — van de dieren, zeg ik, laat zich slechts in een' beperkten zin zeggen, dat zij met overleg en bewustheid handelen. Zij richten hun doen in naar zekere hun bewuste doeleinden; maar al deze doeleinden hebben betrekking tot de bevrediging hunner behoeften van zelfbehoud en onderhoud; slechts wanneer enkele hunner tot den

staat van huiselijk verkeer met den mensch gebracht zijn, leeren zij in enkele bijzonderheden van de bedoelingen hunner meesters de hunne te maken. Maar de mensch weet wat hij doet in den eigenlijken zin des woords: hij richt zijn doen in tot oogmerken, wier bereiking de natuur niet vordert. — De plant is een gebonden lid, een aanhangsel der natuur; zij kan zich niet van hare plaats bewegen, maar leeft en sterft met den grond, die haar draagt. Het dier geniet zekere mate van vrijheid; het loopt los daarheen; het heeft zijn fysiek centrum in zich zelf; zijn leven is niet bloot van de omgevende natuur afhankelijk, veeleer bestrijdt en vernielt het dier de natuur om zich te onderhouden. *Het dier bestrijdt de natuur*: mitsdien erkent het in haar eene vijandige macht tegenover zich, en even daarom is het dier haar meester niet, maar in waarheid haar onvrije dienaar, haar slaaf. De mensch daarentegen kweekt de natuur om zich te voeden, hij leidt en ordent haar, versiert haar en wekt haar uit den dood. Want de mensch heeft de natuur als zijne bondgenoot begrepen; hij heeft haar zonder strijd veroverd, want zij zelve verried hem hare geheimen. Is dus de plant volkomen onzelfstandig, leeft en werkt de natuur in haar en zij in de natuur; is het dier beperkt zelfstandig en slechts onafhankelijk zoo ver zijn geweld reikt, want door geweld doet het zich tegenover de natuur gelden; de mensch is volstrekt zelfstandig, hij is, zegt Herder, de eerste vrijgelatene der Schepping; hij heerscht door weldoen, door vrije dienst.

De mensch is vrij ten aanzien der natuur. Ben

ik nu vrij ten aanzien van iemand tegenover mij, dan bezit ik met hem gelijke rechten, zijne wet is de mijne, mijne wet is de zijne. Zoo ook hier: de mensch zou tegenover de natuur niet vrij zijn, ware het niet, dat de wet, en bij gevolg het wezen, de idéé der natuur in hem was. Van daar bevat hij de natuur, en weet hij haar op haren waren prijs te schatten; van daar scheidt hij voor zich, even als de natuur voor haar zelve.

Ziet de mensch in de Schepping rond en brengt hij wat hij waarneemt terug tot zich zelve en de in hem zelve geschrevene wet der natuur, zoo noemt men dit *denken*. Heeft hij het tegenbeeld van het uitwendige in zijn inwendig wezen aangetroffen, zoo heeft hij een gedachte-wezen, een begrip gevonden. Geen begrip, geen gedachte-wezen, of het staft zijn bijzonder bestaan door zich een' vorm, een ligchaam te scheppen. Zoo drijft het begrip den mensch tot verligchamelijking van het gedachte, tot daarstelling van een beeld, waarin dat begrip als in zijn kenmerkend omkleedsel besloten zijn moet. Maar naar welk eene stof zal hij grijpen, om er een ligchaam voor zijne gedachten uit te kneden? Het is de lucht, in welke hij, terwijl hij ze uit zijnen gorgel door den mond voortdrijft, geluid, klanken, voortbrengt. Zoo verligchamelijkt hij zijn denken, zijn inwendig wezen, met een ligchaam van zijn ligchaam; of is onze adem niet het onze? De adem, het onstoffelijkste aan ons, is het natuurlijk beeld van ons geestelijk wezen, weshalve ook vele talen voor *adem* en *geest* slechts één woord gebruiken, als het Hebreuwsch, het Grieksch, het Latijn, het Gothisch,

dat is, het oorspronkelijke Duitsch (†), en het tegenwoordige Duitsch (*).

De gezamenlijke klanken, van welke zich de mensch bedient, om van zijn denken rekenschap te geven, noemt men *taal*. De taal dus is het uitwendig teeken van 's menschen denken, en daar zijn denken de waarborg is van zijne oppermacht over de natuur, zoo is de taal het pand van zijnen hoogen rang in de Schepping. Noemt de Duitsche taal den mensch naar het denken, daar dit woord *mensch* een adjektief is, afgeleid van *man*, en dit *man* een stam, dien wij in het Sanskriet terugvinden, waar het *denken* beteekent; in het oudste Grieksch heeft hij van het *spreken* zijnen naam (*μέρορες ἄνθρωποι*). De mensch is het eenige sprekend schepsel: de dieren spreken niet, en wanneer men, uit een dierkundig oogpunt, den mensch eenen soortmakenden bijnaam wil geven, die hem van de overige dieren onderscheidt, zoo kan men hem even goed *homo loquens*, als *homo sapiens* noemen.

Uit het bovenstaande volgt reeds, dat de taal geene uitvinding is, die ook niet uitgevonden zou hebben kunnen zijn. De gedachte toch is niet denkbaar zonder een beeld, waarin de denkende mensch zijn denken uitdrukt en zich zelve erkent, en wat zijn de woorden, uit welke de taal bestaat, anders dan die beelden der gedachte?

Maar evenmin kan men de taal als een onmiddel-

(†) Het Gothische *ahma*, *geest*, beduidt toch voorzeker tevens *adem*.

(*) Het woord *geest* komt af van een in het Oud-Noordsch bestaand werkwoord *giosa*, dat *uitademen* beteekent.

lijk geschenk der Godheid beschouwen. De taal is en kan niet anders begrepen worden, dan als de uitdrukking der gedachte. Waar geen denken is, is geene taal; maar ook, waar gedacht werd, moest eene taal het aanzijn krijgen. Dus lost zich die stelling, dat God den mensch de taal zou geleerd hebben, in eene andere stelling op, te weten, in deze, dat God den mensch zou hebben leeren denken. Maar het is het denken, dat den mensch tot mensch maakt; vóór dat de mensch vermocht te denken, was hij geen mensch. Zoo zou dan die stelling weder hierop neêrkomen, dat God den mensch gemaakt heeft. In dezen vorm nu zal niemand haar weêrspreken; maar dan beteekent zij niet meer datgene, wat zij, die beweren, dat God den mensch heeft leeren spreken, met dit beweren willen zeggen. — Stelt u voor een oogenblik het ongerijmde voor: verbeeldt u, dat God in eene schijngestalte of door eene stem woorden en het gebruik dier woorden voorzeide. Nu moest een van beide waar zijn: het wezen, ten wiens behoefte dit geschiedde, begreep de strekking dier klanken, of hij begreep ze niet. Hij begreep ze wel, zegt gij; wel nu, antwoord ik weder, dan had hij ook die les niet noodig: zoo hij begreep, dacht hij, en zoo hij dacht, moest hij zelf uitdrukkingen voor zijne gedachten vinden. Het begrip in door anderen medegedeelde klanken terugvinden, en zelf klanken voor het begrip uitvinden, is een en dezelfde arbeid.

Het dwaalbegrip, hetwelk wij hier trachten te ontzenuwen, wordt door een' schijn van vroomheid aanbevolen. Doch kan eene oogenschijnlijke onwaarheid immer vroom zijn? Op de Heilige Schrift laat

deze valsche meening zich natuurlijk niet gronden. De beteekenis van Gen. II, 19, in verband met het voorgaande en de volgende verzen, is duidelijk en in volmaakte overeenstemming met onze wijze van beschouwing. A d a m zoekt zich zelve in de dieren, hij erkent hunnen aard uit het in hem wonend begrip van het geschapene, en dat begrip brengt in zijnen mond klanken voort, die de namen der dieren worden; zijn volkomen zinnelijk tegenbeeld vindt hij echter in de dierenwereld niet, en daarom wordt hem E v a gegeven, die hij dan ook een' naam geeft van zijnen naam. Maar, bij de oppervlakkigste opvatting van hetgeen wij daar lezen, is het toch A d a m, die namen geeft; de Heer stelt hem daartoe slechts in de gelegenheid. Ja! naar de Mozaïsche voorstelling is de taal, in plaats van een geschenk van God, veeleer de kracht der menschen tegen God, eene kracht, die gebroken moet worden om te verhoeden, dat zij God in den hemel trotseren. (Vergel. Gen. XI, 1—9.)

Er bestaan meer wanbegrippen ten aanzien van den oorsprong der taal. Velen verkeeren in de meening, dat de mensch de natuurgeluiden, de kreten der dieren heeft nagebootst en alzoo heeft leeren spreken; zij geven zich eene ongelooftelijke moeite om woordklanken tot vormen en beteekenissen te herleiden, in welke zij dat natuurgeluid meenen terug te vinden. Een nagemaakte klank, evenwel, is nog geen woord: zal een klank een woord zijn, zoo moet hij een begrip insluiten en uit een begrip geboren zijn. Wanneer eksters en papegaaijen woordklanken nabaauwen, spreken zij niet; zij geven slechts het doode ligchaam des

woords terug. Zoo derhalve eerst het begrip aanwezig is en zijn moet, behoeft de klank niet van buiten gegeven te worden, maar ontstaat hij zonder moeite. Ja! een bloot namaken van geluiden getuigt van een bloot zinnelijk aangedaan zijn door het natuurverschijnsel, en is het werk niet van hem, die over het verschijnsel nadenkt; wie dit doet, abstraheert zich van het door den zin des gehoors waargenomene, en zoo bij hem een begrip ontstaat, zal hij een' klank voortbrengen, die zijn begrip, maar nimmermeer het objectief geluid zelf teruggeeft. Waren de menschen wezens, die aanvankelijk niets gewichtigers uitgevoerd hadden, dan geluiden nabootsen, zoo zou er nimmer eene taal ontstaan zijn, en moest het begrip er bijkomen, om deze te doen ontstaan, zoo kon de rijkste en uitgelezenste verzameling van klanknabootsingen niets baten. Voorzeker zijn er klanknabootsende woorden in de taal, maar deze bestaan slechts bij uitzondering; het zijn bloote afwijkingen, bloote spelingen, gelijk ook de natuur hare spelingen heeft. Ook onderscheidt onze Duitsche taal zulke nabauwende klanken kennelijk genoeg van de begripswoorden. Laat ons een enkel voorbeeld aanvoeren. *Sissen* is zulk een woord naar een physiek geluid gevormd. Zal men nu kunnen verbuigen: *Sissen, sas, geseesen*? O neen, want dan zou de grondklank, waarover het begrip niet vrij mag beschikken, maar die door het voorbeeld van het geluid in de natuur noodwendig bepaald is, verloren gaan. Zet daar nu tegenover het werkwoord *zitten*. Dit verbuigt men: *zitten, zat, gezeten*, welke wijze van verbuiging, een' schat van afgeleide woorden medebrengt: van *zitten* (*ge-*

zeten) komt *zitting*, *zetel* en *zetelen*; van *zat*: *zate*, *zadel* en *zetten*; en neemt men de samenstelling te baat, zoo verkrijgt men, *zitplaats*, *zitbank*, *zetelbestijging*, *ingezetene*, *landzaat*, *havezate*, *zadelriem*, *inzet*, *voortzetten* enz. enz. Beschouwt hierbij het armzalige *sissen*: *sissing* zal men niet eens kunnen zeggen; ja! het abstrakte *gesis* zal men kunnen vormen, en *sisser*, dat in zijn' oorsprong reeds ver-raadt, dat het kinderen zijn, die zich met sissers vermaken. En wanneer men met dezen stam samenstellen wil, zullen er slechts komische woorden: *sismuil*, *sisbek* en dergelijke, voor den dag komen. — Klanknabootsende woorden zijn dood en doodgeboren, terwijl alle oorspronkelijke begripswoorden vruchtbare *stammen* heeten en zijn, uit welke een talrijk kroost van spruiten voortkomt.

Er zijn er, die, ter verklaring van de wijze, waarop de eerste menschen zouden hebben leeren spreken, gebruik willen maken van hetgeen wij bij de kinderen opmerken. Zoude niet, zeggen dezen, de eerste mensch op dezelfde wijze van God de taal hebben kunnen leeren, als onze kinderen die nog gedurig van ons leeren? Bootszen, zeggen genen, de kinderen de klanken na, welke wij hun voorzeggen, zou dan niet evenzoo bij onze eerste voorouders het nabootsen van klanken tot het aanleeren der taal hebben kunnen strekken? — Maar, ten eerste, moeten wij ons den eersten mensch niet als een kind voorstellen; ten tweede, moeten wij het verschijnsel van het aanleeren der taal door kinderen wél verklaren. — Het begrip *kind* is een correlaat begrip, en veronderstelt *ouders*, die mede menschen zijn, even als

het kind zelf. De eerste mensch nu had geene ouders, die reeds menschen waren, en bij gevolg was hij nimmer kind in den eigenlijken zin. Bovendien, onze kinderen verleeren de taal, die zij als kinderen geleerd hebben, alleen daarom niet, omdat zij in hetzelfde taal-element opgroeijen; ware het anders, de beginselen der taal zouden spoorloos voor hen verloren gaan. Al had de eerste mensch als kind leeren spreken, hij zou als man van nieuws aan hebben moeten leeren wat hem vroeger, min of meer onbewust, was eigen geworden; en waartoe zou hem dit dan gestrekt hebben? — En wat aangaat dat het kind door nabootsen zou leeren spreken, dit is eene evenmin juiste als ware meening. Bootst het kind eenen woordklank na als klank, zoo spreekt het niet; gebruikt het kind eenen woordklank om te spreken, dat is, om iets te zeggen, zoo bootst het niet bloot een' klank na. Het kind heeft geleerd, dat een zeker dier *paard* heet; ziet hij nu een paard, en vormt hij dezen klank, hoe gebrekkig ook, zoo is het hem niet om den klank als klank te doen, maar het woord, dat hij uitbrengt, beteekent zoo veel als *ik zie een paard*, en dus drukt hij zijne gewaarwording uit en geenszins vormt hij werktuigelijk eene aangeleerde klankwijziging; hij vervult de behoefte, die hij gevoelt, om rekenschap te geven van zijne bevinding, en deze behoefte is en was van den aanvang aan de ware kiem der taal, niet het gegeven voorbeeld zonder die behoefte. Woorden, die eene niet noodwendig aan te duiden redenkunstige betrekking uitdrukken, leeren de kinderen ook niet gebruiken, vóór dat zij derzelve waarde

erkennen. *Daarentegen, daarenboven, bij gevolg*, en dergelijke komen in eene kinderrede niet te pas, en zoo zij al te pas mochten komen, slaat het kind ze eenvoudig over, hoezeer hij ze misschien even vaak heeft kunnen afhooren als andere woorden, die hem gedurig op de tong liggen.

Maar wij zijn nog niet ten einde met het vermelden van ongegronde gissingen omtrent den oorsprong der taal. Verscheidene taalonderzoekers zijn van meening, dat in de verschillende letters eene afbeeldende kracht te vinden is. De eerste aanmerking, die dit gevoelen treffen moet, is deze, dat zij, die zoo denken, de letters als afzonderlijk en elk op zich zelve ontstaan beschouwen, in dier voege, dat het woord uit de aaneenvoeging van letters gevormd zou zijn, en de eerste menschen woorden zouden hebben gesmeed, ongeveer op dezelfde wijze als kinderen, die leeren spellen. Zoo zou, volgens Bilderdijk, *tellen* ontstaan zijn uit de *t*, die eene *aanstipping*, en de *ll*, die eene *voortrolling* uitdrukt. Hoe strijdig is evenwel die beschouwing met den aard en de geschiedenis van het ontstaan der letters. Lang bestond het volledig klankligchaam, vóór dat men, ter daarstelling van het klankschrift, den klank ging ontleden: de elementen nu, die men door deze ontleding verkreeg, noemt men letters. Maar wat verstaan zij, die van eene afbeeldende kracht der afzonderlijke letters droomen, wat verstaan zij door letters? De taal bestaat uit klanken, want klanken zijn de natuurlijke uitdrukking van hetgeen de mensch wil te kennen geven, wanneer hij spreekt. Maar *zij* gewagen, bij voorbeeld, van de karakteristieke

kracht der *t*, even alsof de *t* meer was dan een bloot *schema*. Eene konzontant is slechts de negatie of wijziging van den klank; zij is een deel van de bedding, waar binnen de klankstroom vloeit: geene rivier zonder bedding of oever, maar toch de waterstroom maakt de rivier. Wel treden de deelen, die de mondsholte vormen, bij het uitbrengen eens woords werkend op, maar hunne werking maakt den klank niet. Doch toegegeven, dat de letter een begrip kan uitdrukken, zoo ware er reeds vóór dat de gedachte in den klank een beeld gevonden had, in het spraak-*werktuig* als zoodanig een beeld der gedachte voorhanden geweest, en er zou geene reden bestaan hebben om de gedachte op nieuw door den klank uit te drukken; het zou bij een stelsel van letters, dat is, van doode schimmen gebleven zijn, bij eene soort van hieroglyphenschrift, door de spraak-*werktuigen* in verschillende posities en combinaties uitgevoerd; want de spraak-*werktuigen* laten zich alle zeer wel zonder stemklank in die stelling schikken, welke thans het spreken medebrengt. — Ten tweede moeten wij de voorstanders van het hier bestreden gevoelen afvragen, op welk eene wijze dan de letters datgene afbeelden, wat zij door haar afgebeeld achten. Zij antwoorden: door nabootsing der zichtbare natuur. Zoo stelt (naar den Cratylus van Plato) de *a* *het* *grootte*, de *o* *het* *ronde* voor, omdat de mond bij het uitbrengen van den eersten dezer klanken de wijdste opening vormt, en zich bij het uitbrengen van den laatsten in een' ronden vorm schikt; zoo drukt de *r* *beweging* uit, daar zij de tong in de levendigste beweging brengt, de *n* *het* *innerlijke*

en innige, omdat zij de stem van binnen vasthoudt, enz. Dus komt alles weder op eene nabootsing, hier niet van door het gehoor, maar door het gezicht waargenomene dingen neder, en alzoo is tegen de afleiding der taal uit zulk een beginsel ook nog hetzelfde aan te voeren, wat wij tegen de verklaring van haren oorsprong uit klanknabootsing in het midden brachten: afteekenen van eene uiterlijke gedaante is geen spreken; om eene taal daar te stellen moesten geene begrippen worden afgebeeld naar den uitwendigen vorm, waaronder zij in de zinnenwereld verschijnen, maar moest het onafbeeldbaar besef, dat de mensch in zich draagt, worden uitgedrukt. — En toetsen wij die karakteristieke kracht der letters aan de bestaande talen, hoeveel tegenstrijdigs worden wij dan gewaar! Gelijke begrippen worden door ongelijke, ja! elkander weersprekende, ongelijke begrippen vaak door dezelfde letters, niet alleen in verschillende talen, maar in ééne en dezelfde taal, uitgedrukt. Het zal onnoodig zijn hiervan voorbeelden aan te voeren, daar zij zich iedereen ongezoekt aanbieden. — Eindelijk, ieder taalonderzoeker, die zulke waarnemingen omtrent de kracht der letters heeft gedaan en het waargenomene wil staven, gaat uit van zijne eigene taal en wel in den vorm, waarin zij zich ten zijnen tijde voordoet. Hij telt dus noch het gelijke recht van andere talen, noch de veranderingen, welke zijne taal gedurende den loop der eeuwen heeft ondergaan, hij schijnt het er voor te houden, dat zij in dien bepaalden vorm uit den hemel is gevallen, en alle andere talen van haar verbasterd zijn. Van daar, dat **Bilderrijk** van het Gothisch meestal niets weten

wil; van daar de zoo misplaatste verachting, waarmede hij zich zoo vaak, bij voorbeeld, tegen het Hoogduitsch uitlaat.

Wanneer wij woorden klanken noemen, die een begrip uitdrukken, moeten wij zekere klanken uitzonderen, die ten deele zelfs niet eens op den naam van *woorden* aanspraak kunnen maken. De taal, namelijk, bevat een aantal klanken, als *ai* en *au*, en *o* en *ach*, die uitdrukkingen zijn van pijn of verbazing. Maar in plaats van uit het bestaan van zulke natuurkreten af te leiden, dat de taal zelve uit eene onwillekeurige hoorbare uitdrukking van zinnelijke gewaarwordingen ontstaan is, moeten wij veeleer opmerken, dat zij niets met de uitdrukking der gedachte gemeen hebben; waar het gevoel getroffen is en zich uitlaat, staat de gedachte stil; daar schreeuwt men, maar spreekt men niet; ook grijpen die gevoelsklanken niet in het mechanisme der rede in, maar staan daar noodwendig eeuwig buiten, weshalve zij ook *tuschenwerpsels* genoemd zijn. — Bovendien zijn er woorden, die evenmin een begrip uitdrukken, maar slechts een voorwerp met onderscheiding van zekere betrekkingen in de ruimte aanwijzen. Zoo is *ik*, zoo wel als *gij* en *die* en *hier* en *daar* enz., oorspronkelijk een bloot klankgebaar, hetwelk, bij de behoefte om recht duidelijk aan te wijzen, gelijktijdig met het handgebaar ontstond, en welks klankvorm zeker in overeenstemming is met de aangeduide betrekking. Later verkregen zulke klanken een' meer bestemden vorm en drukten zij de grammatische personen, geslachten, getallen en naamvallen uit, alsmede de betrekking van *verder af* of *nader bij*, doch

aanvankelijk waren het niets meer dan kreten. Tusschen zulke klanken nu en de begripswoorden ligt er juist eene diepe kloof: de tegenwoordige taalkunde noemt ze *pronominale woorden* in onderscheiding van de *verbale stammen*; zij bestaan onafhankelijk van deze laatste, en vervangen de uitgebreide beschrijving, die wij zouden behoeven, indien wij ons slechts van begripswoorden konden bedienen. Dus ook zij verklaren niets ten aanzien van den oorsprong dezer begripswoorden, dat is, der eigenlijke taal, en niet willekeurig is het onderscheid door de nieuwere linguïstiek tusschen pronominale en verbale woorden gemaakt. Getuige de Semitische taalstam: hier laten zich alle woorden tot stammen van drie letters terugbrengen, hetwelk van een bewust opzet, van eene kunstmatige inrichting getuigt; alleen de pronominale woorden niet, in welker eenvoudiger aanleg zich het werk der natuur laat herkennen.

Na deze uitweiding, welke strekken moest om verkeerde denkbeelden aangaande den oorsprong en den aard der taal te keer te gaan, zetten wij de uitwerking van ons thema voort.

De gedachte des menschen drukte zich noodwendig uit in een' klank. De klank is niet anders denkbaar dan gewijzigd door de deelen van het orgaan, waarin hij gevormd wordt en zich voortbeweegt. Weldra moest de mensch zich oefenen om recht duidelijk en bepaald de verschillende spraakwerktuigen, hetzij afzonderlijk, hetzij vereenigd, te laten werken. Zoo was hij in het bezit van eene groote verscheidenheid van klanken, en het denkbeeld lag zeer na, om naar het verschil der beteekende zaken de keus van de

verschillende klanken te bepalen. Het taalvormend gezag bestond natuurlijk bij het hoofd des gezins. De vrouwen, kinderen en dienstbaren moesten van hem vernemen, welke bepaalde klanken hij voor bepaalde zaken, welke bepaalde vormen hij voor bepaalde grammatische betrekkingen bestemde, en zoo ontstond eene gemeenschappelijke taal in het gezin. Waren er van den aanvang aan meer familiën, die met elkander in geenerlei of in geene vriendschappelijke aanraking kwamen, zoo moesten in de verschillende gezinnen, verschillende talen ontstaan; hetzelfde moest plaats hebben, wanneer zich enkele gezinnen van den hoofdstam afscheidden, vóór dat de taal, nog slechts in de beginselen aanwezig, vaste wortels in het geheugen der verhuizende leden van den stam had geschoten.

Van daar het eerste verschil der talen, welk verschil op zich zelf reeds bewijst, dat geen noodwendig verband tusschen de beteekende zaak en den betekenenden klank, geen onbewuste invloed der natuur, de taal in het aanzijn heeft geroepen; maar dat zij het voortbrengsel is van den vrijwerkenden en in zekeren zin willekeurig scheppenden mensch. Het verschil van talen is het zegel dat de taal 's menschen eigendom is; daarin spreekt de adel onzer vrije natuur. Toetst de waarheid van dit zeggen aan uw eigen gevoel. Hoort, bij voorbeeld, eene Fransche of Italiaansche in de tonen harer spraak de overal gelijke gewaarwordingen van liefde of moederlijk gevoel reciterend of zingend uitdrukken, en zegt mij, of u, als mij, niet het denkbeeld verheffend aandoet, dat de mensch zich overal een luidend en welluidend beeld

heeft weten te scheppen voor de gewaarwordingen, die hem overal bezielen; hoe hij daardoor met de daad bewijst, dat hij die wereld van gewaarwordingen binnen in hem, gelijk de wereld van voorwerpen rondom hem, tot gedachtenstof heeft weten te verwerken om ze in gedachtenbeelden te kleeden. Ware het de natuur, die ons spreken geleerd had, er zou geen verschil van talen bestaan. De gevoelskreten, de klanken, die de gebarentaal moeten te hulp komen, verstaat men zoo goed van den Turk als van den landgenoot; en er zijn geene sporen, dat een hond, uit Amerika overgebracht, zijn in Nederland gewonnen natuurgenoot niet zou verstaan hebben, wanneer deze hem met zijn keffen bejegende; want beide spreken de eenvormige spraak der natuur. Nogmaals, ware de taal oorspronkelijk door ingeving of door den invloed der natuur ontstaan, waarbij de mensch eene slechts lijdelijke rol zou vervuld hebben, nimmer had hij het gebied over de taal verkregen, nimmer had hij haar kunnen wijzigen, nimmer had er verschil van talen kunnen ontstaan. Gelijk de spin, die eenmaal van de natuur haar web heeft leeren weven, nimmer in den zin krijgt het plan van haar weefsel te veranderen, zoo zou de taal onbewegelijk en onveranderlijk dezelfde gebleven zijn. — Doch gaan wij niet langer voort met zulke ongerijmde vooronderstellingen. De mensch van verschillende stam en in verschillende oorden der aarde heeft zich een' verschillende taalvorm geschapen. Niet dat het denken verschilt: aan de rede van den minst beschaafden aardbewoner liggen, meer of min ontwikkeld, dezelfde logische regelen ten grondslag, als aan die van den meest beschaafden Europeaan; maar

de beelden der bijzondere gedachten kunnen verschillend wezen, verschillende klanken kunnen ter aanduiding van hetzelfde begrip gebezigd worden, en niet alleen dit, maar ook de gansche grammatische aanleg der taal kan verschillen.

De talen verschillen, namelijk, niet alleen uit een lexicalisch oogpunt, dat is, ten aanzien van haren woordenschat, maar ook uit een grammatisch oogpunt, dat is, ten aanzien van de middelen, welke zij aanwenden, om de grammatische betrekkingen van geslacht, getal, naamval, persoon enz. uit te drukken. Uit dit laatste oogpunt zijn een groot aantal talen door bevoegde beoordeelaars van onzen tijd onderling vergeleken, en het resultaat van hun onderzoek is geweest eene verdeeling der talen in drie klassen. In de eerste of laagste klasse staan de éénlettergrepige talen, als het Chineesch, het Tonkineesch, het Cochinchineesch, het Tibetaansch, het Siameesch, het Birmanisch enz. — In alle talen, mag men aannemen, zijn de wortels slechts van ééne syllabe. Deze wortels worden tot meerlettergrepige woorden, wanneer zij tot duidelijker gearticuleerde kunstmatige vormen ontwikkeld worden, of, en wel voornamelijk, wanneer zij, door aanhechting van voor- of achtervoegsels, afleidingen vormen en door middel van uitgangen verbogen worden. Eene monosyllabieke taal kent dus noch afleiding, noch verbuiging, dat is, hare woorden beteekenen in zichzelf afgesloten begrippen zonder terugwijzing op een gronddenkbeeld of zonder aanwijzing van het verband tot de nevensgaande woorden. Is het nu door toedoen der afleiding, dat hij, die eene taal kundig is, in den vorm eens woords de beteekenis

3 klassen

erkent, zoodat hij gevoelt, welk verband er tusschen het woord en het beteekende begrip bestaat; is het dus door toedoen der afleiding, dat voor hem de mogelijkheid aanwezig is, zich uitvinder en eigenaar des woords te gevoelen; dan moet, daarentegen, de gene, die zich met zulk eene monosyllabieke taal behelpt, bloot op gezag de beteekenissen der woorden aannemen: de woordvorm zegt niets tot hem, noch laat het minste aan zijne denkkraft en uitvinding over. Altijd, zult gij zeggen, blijft nog het middel der samenstelling over, waardoor men, zonder nieuwe woorden te smeden, sprekende gedachtenbeelden kan vormen; en werkelijk maakt het Chineesch van de samenstelling een ruim gebruik. Doch hierbij valt op te merken, dat de afleiding, waar zij bestaat, in haren eersten oorsprong niets anders is dan samenstelling. Dus is juist dit onze grievige tegen het Chineesch, dat deze taal het nimmer verder dan tot samenstelling gebracht heeft; dat zij, in plaats van aan sommige woorden in de verbinding met andere eene bloot formeele kracht toe te kennen, welke hen geschikt maakt om tot bloote uitgangen en alzoo tot een algemeen aanwendbaar woordvormingsmiddel te dienen, veeleer tot telkens nieuwe combinatiën de toevlucht neemt, die het verlangde begrip door de willekeurigste en zonderlingste gedachtenverbindingen raadselachtig aanwijzen, in dier voege, dat de beteekenis het eigendom blijft van den ingewijde, en ongeschikt is om als van zelve tot volkseigendom te worden. — Bovendien, zeide ik, mist eene monosyllabieke taal de woordbuiging: de betrekking der woorden onderling kan dus slechts uit de plaats

blijken, welke zij in de rede innemen; alle vrijheid in de aaneenstrengeling en dooreenmenging der woorden in den volzin ontbreekt; geene afwisseling in de woordorde ten behoeve van den dichterlijken of redekunstigen numerus is mogelijk, geene verplaatsing ter krachtiger uitdrukking van de bedoeling des sprekers; alles is aan een' wonder logischen, maar ook wonder stijven en eentonigen vorm gebonden.

Is het niet als of ik, terwijl ik dus de taal beschreef, het volk had beschreven? De Chinezen zijn het aanzienlijkste van al die volken, welke monosyllabieke talen spreken. Derhalve, wanneer wij naar hen den trap der intellectuële vatbaarheid dier volken afmeten, doen wij dezen geen onrecht. Gelijk nu de woorden voor den Chinees slechts door gezag gelden; gelijk hij moet ingewijd worden in datgene, wat het dierbaarst eigendom van andere natiën uitmaakt, te weten, in zijne eigene taal, alsof zij hem vreemd ware, of liever, omdat zij hem vreemd is; gelijk hij in het gebruik zijner taal aan een' stijven vorm is gebonden; — zoo wordt hij in het staatsleven beheerscht door willekeurig gezag, door de hand eener Kaste van ingewijden, en in het gezellig verkeer is hij overal belemmerd door geestuitdoovende plichtplegingen. Zullen wij dezen vorm van het Chinesche volks- en staatswezen aan diegenen wijten, die het volk dien regeringsvorm gegeven en dien dwang opgelegd hebben? O neen! op den duur leeft eene natie slechts onder dien vorm, welke voor haar geschikt is: het Chinesche karakter bragt dat volks- en staatswezen mede. De Chinees gaf zichzelf zijn taal; maar nauwelijks was zij in het aanzijn ge-

roepen, of hij verloor den sleutel van vrijen toegang tot dezen zijnen schat, en zijn eigen voortbrengsel stond als een vreemd onaantastbaar werkstuk voor hem. Dus bleef die taal onvoltooid. Kunstmiddelen ter vermeerdering van het getal der woorden moesten het gemis eener organische ontwikkeling vergoeden. Evenzoo brachten de Chinezen het in de meeste wetenschappen en kunsten tot eene zekere hoogte, maar deinsden dan, als het ware, terug voor hun eigen werk, en oefenden zich verder in het werktuigelijke van het vak. Andere kunsten, de schrijfkunst bij voorbeeld, vingden zij dus aan, dat zij onmogelijk doel konden treffen. Het schrijfstelsel toch der Chinezen is hunne taal waardig: zij schrijven niet als wij, klanken, maar teekenen de voorwerpen zelve, of willekeurig gekozen zinnelijke beelden van abstracte begrippen: dus voor ieder nieuw denkbeeld eene nieuwe letter! Geen wonder, dat hun alfabet teekens bij vele honderden telt, en dat alleen de ingewijde alle letters kan lezen. Ons klankschrift is een eenvoudig middel van eene oneindige toepassing; hun middel is oneindig omslachtig en uiterst beperkt in aanwending. Alzoo bereikten zij slechts eene betrekkelijke beschaving. Dit gevoelen zij zelve. Waartoe anders zich afgesloten van de overige wereld, bepaaldelijk van de Europeanen? Deze afsluiting, houdt zij niet de bekentenis in zich, dat de Europesche natiën hun denkbeelden zouden aanbrengeu, waaraan hun staat zou te gronde gaan? want diegeen alleen, die op een eenzijdig, en in zijne eenzijdigheid valsch denkbeeld het gebouw zijner grootheid grondvestte, behoeft de macht van vreemde denkbeelden te vrezen.

Uit het aangewezen oogpunt vormen zulke talen eene tweede klasse, die de grammatische betrekkingen door zelfstandige vormwoorden uitdrukken. Van dien stand der taal, waarbij elke aanwijzing van de grammatische betrekking des woords wordt achterwege gelaten, tot de aanduiding dezer betrekking door losse exponenten, was de overgang niet zeer zwaar. Zelfs in het Chineesch is deze stap gedaan. Het Chineesch toch van den zoogenaamden nieuwen stijl gebruikt, hoe schaars ook, partikels om naamvallen en getallen van substantieven, en tijden van werkwoorden uit te drukken. Hoe het zij, altijd bewijst deze stap voorwaarts, dat de natie, welke daartoe komt, zich, als het ware, in het bezit gesteld heeft, van zijne eigene taal, dat is, van den overgeleverden schat van woordklanken, daar zij een systeem van teekens heeft weten te vinden, die de getuigen zijn van het vrij gebruik van die woorden in de vrije rede gemaakt. Zoo nu bij deze aanwijzing der grammatische betrekkingen door partikels eene soort van afleiding komt, welke bepaalde klassen van naam- en werkwoorden voortbrengt, — en dit is in zulke talen der tweede klasse werkelijk het geval —, dan heeft men dubbel recht, om een gunstig oordeel over de natiën, die zich van die talen bedienen, te vellen. Maar — schatten wij de waarde der hier bedoelde talen en volken niet hooger, dan zij verdienen! In de talen der hoogste orde zijn de verbuigingen oorspronkelijk mede eene zamenstelling met zelfstandige vormwoorden, zoo als voor de uitgangen van de personen des werkwoords, uit het Hebreuwsch, en voor die der naamvallen bij de naamwoorden, uit het Hongaarsch nog ten duidelijkste blijkt.

Doch over het algemeen zijn in al die talen de sporen der zelfstandigheid dier bloot tot aanwijzing der betrekking dienende woordjes, tot onkenneijkwordens toe uitgewischt. Zoo werd eene ondergeschikte rol toegewezen aan hetgeen in de rede slechts vorm is, en wat logisch het begrip slechts formeel aanvoert, werd phonetisch evenzeer slechts eene wijziging in den vorm des woords. Zoo werden de teekens der begrippen zelve geijkt door het vrij gebruik, dat de spreker van dezelve maakte: geen der hoofdedeelen, of het kreeg het merkteeken van zijne bestemming in den volzin en droeg bij gevolg den stempel van het beheer des menschen over den stoffelijken vorm der gedachten. — In de talen, daarentegen, die ons nu nog bezig houden, blijft de grondvorm des woords in de rede nog onaangeroerd staan, onverschillig en onbeheerscht. De volken, die haar spreken, waren machteloos om een' nieuwen stap voorwaarts te doen en de partikels tot bloote uitgangen om te stempelen en in plaats van vormwoorden woordvormen aan te wenden. Dus bleven zij kinderen in hunne grammatische ontwikkeling. Nog andere sporen van kinderlijkheid vertoonen sommige dialekten der talen van deze klasse: eene overmaat van klanknabootsende woorden; een veelvuldig gebruik van de reduplicatie gemaakt, welk woordvormingsmiddel hier niet als in het Grieksch en het Gothisch aan de tijdvorming des werkwoords is dienstbaar gemaakt, maar, als bij de kinderen, dienen moet om den nadruk der vermelding van het in het woord besloten begrip te verhoogen; eindelijk, een volstrekt gemis van voegwoorden, zoodat de volzinnen als onverschillige

grootheden nevens elkander loopen en geene redekunstige aaneenschakeling mogelijk is. Over het algemeen laat zich in al die talen wel eene soort van poëtisch proza, of, wilt gij, van poëzij denken; ook is deze een der eerste vormen, dien de behoefte aan openbare mededeeling der gedachten doet aannemen; maar de hoogste letterkundige vorm, het hoogste doel der taalaanwending; de strenge redekunstige gedachtenmededeeling met bevalligheid van vormen gepaard, in één woord, de eigenlijke redenaarskunst laat zich met een zoo onvolkomen werktuig, als zulke talen aanbieden, niet wel voorstellen.

Doch ik ben nu reeds al te lang de opgave schuldig gebleven, welke talen tot deze tweede klasse behooren. Het zijn de Amerikaansche en de Polynesische talen, en in Europa de Baskische taal. Amerika bevat honderden talen; doch aan de nasporingen van den grooten Alexander von Humboldt is het gelukt, die alle tot twee taalstammen, het Toktekisch en het Apalachisch te herleiden. In de Amerikaansche talen schijnen de partikels eenigzins naauwer, bij wijze van affixen, tot den grondvorm der woorden te treden, doch altijd blijven deze affixen zelfstandige woorden en zijn zij als zoodanig, ook buiten de zamenvoeging met andere woorden, in gebruik. De naam Polynesisch sluit in al de talen, die zich, aan de westzijde beginnende met Madagascar, over den geheelen Indischen Archipel, over Australië en al de eilandsgroepen in de Stille Zuidzee uitstrekken. Hij begrijpt alzoo mede het Javaansch en het Maleisch.

En is de trap van ontwikkeling van al die natiën al of niet in overeenstemming met het onvoltooide

en kinderlijke harer talen? Onder al die volken niet eene heerschende natie! Alle zijn den Europeanen onderworpen of bestemd om hun onderworpen te worden. Wel nemen zij het vreemde, dat de Europeaan hun brengt, zoo zij door de ondervinding nog niet gewaarschuwd zijn, met verrukking aan; maar zij missen het vermogen om het van elders ontleende tot zelfstandig bezit te verwerken, en alzoo hunne sedelijke en staatkundige onafhankelijkheid daarbij te behouden. Zelfs fysiek brengt de aanraking met den Europeschen volkplanteling den Noord-Amerikanen den dood: nu Amerika, de grond, die hen draagt, onder het beheer van den Europeaan een nieuw tijdperk intreedt, verdwijnen zij van lieverlede van den bodem. Maar al te argeloos haalden de beheerschers der Rijken van Mejico en Peru de Europesche gelukzoekers in, en toen zij geleerd hadden hen te duchten, ontbrak hun het vermogen om hunnen staat te verdedigen en te handhaven. En de Zuidzeeilanders! Niets van hetgeen zij hadden, onthielden zij aanvankelijk den Blanken, zelfs hunne vrouwen niet; en wat zouden zij tegen hen te verdedigen gehad hebben? Reeds hunne verstrooiing op den grootsten Oceaan der wereld had hen buiten staat gesteld, een staatsverband van eenigen omvang daar te stellen. Dus bleven zij op den trap van het patriarchale leven, en pleegden de volste gastvrijheid: slechts dat, wat ook het hunne niet was, wat hunnen Goden was gewijd, ontzeiden zij den Europeanen, des noods, met geweld. — Sommige bewoners van den grooten Indischen archipel vertoonen meer zelfstandigheid; doch hunne beschaving is eene van elders ontleende: In-

dië en Arabië brachten ze hun aan. — Ik noemde onder de talen der tweede klasse ook eene in Europa gesprokene, te weten: de taal der Basken in Noord-Oostelijk Spanje en Zuid-Westelijk Frankrijk, alzoo aan de oevers van den inham, gevormd door den Atlantischen Oceaan, waar hij tusschen Frankrijk en Spanje inspoelt. Zouden de Basken door dezen Oceaan op Europa's kusten zijn afgezet? of werden zij door den stroom van machtiger natiën uit het Oosten van Azië tot zoo verre medegesleept en daar achtergelaten? Deze vraag behoeft ons hier niet op te houden: genoeg is het, dat hunne spraak geene heerschende taal meer is, maar in de hoogere belangen des burgerlijken levens, op den leerstoel en voor de balie, voor de Fransche of Spaansche moest onderdoen.

De derde of hoogste klasse dan der talen, die door woordbuiging, en dus door aanhechting van klanken, welke op zich zelve zonder beteekenis zijn, of ook door een nog fijner middel, door klankverwisseling bij het behoud van dezelfde konzonanten, de grammatische betrekkingen uitdrukken; deze klasse bevat, ten eerste, de Semitische; ten tweede, de Indo-Europesche talen. Door Semitische talen verstaat men de onderling naauwverwante talen, welke gesproken werden of nog worden door de volken, die hunnen oorsprong afleiden van Sem, Neach's zoon; dus door de Hebreëen, de Phoeniciërs, de Karthagers, de Arabieren, de Syriërs, de Chaldeëen. Reeds dadelijk hij het hooren dezer namen, die in de geschiedenis van ons geslacht zoo luide weërgalmd hebben, moet het blijken, dat hier de voortreffelijkste taalvorm met de hoogste intellectuële vatbaarheid gepaard gaat.

Het physiologisch karakter van den Semitischen stam plaatst de natiën, welke daartoe behooren, nevens de meest bevoorrechten van ons geslacht; ja! er zijn anthropologen, als P r i c h a r d en L a r r e y, die hun de eerste plaats onder alle menschenstammen hebben meenen te moeten aanwijzen. Zij zijn blank als wij: denkt maar aan de Joden in ons midden, die hun bloed zuiver bewaard hebben; slechts kleurt de brandende zon van Afrika den Bedouïn aanmerkelijk bruiner; hunne gelaatstrekken zijn fijn en spits, hun beenweefsel schijnt de volmaaktheid bereikt te hebben; hunne hersenen onderscheiden zich door een grooter aantal van die inkervingen, welke van eene grootere hoeveelheid hersenschors, dan bij een' der overige stammen aanwezig is, getuigen. De gelaatshoek bij den Bedouïn schijnt de gunstigst mogelijke verhouding aan te bieden. Een bekend Engelsch edelman en dichter zag in eene kleine nette hand een zeker bewijs van edele afkomst; wel nu! al de nomadische Arabieren onderscheiden zich door dit teeken van geboorteadel. Veel, hieraan twijfel ik niet, veel van al deze gunstige bijzonderheden moet op rekening van de sobere levenswijze der tegenwoordige Arabieren en van het droog klimaat, door hen bewoond, gesteld worden: ook zou ik den Semitischen stam niet bovenaan op de schaal der menschenstammen wenschen te plaatsen; maar zeker gaat het, dat eene der hoofdrollen, in de geschiedenis van de ontwikkeling der menschheid, door de Semiten is vervuld. Uit de Hebreën is de godsdienst van den thans zonder mededinger heerschenden menschenstam, en zij hebben ons een boek vermaakt, welks historisch gedeelte een

sprekend bewijs oplevert, dat de hoogste naïveteit één is met de hoogste verhevenheid, terwijl de dichtstukken, daarin vervat, van de diepste inwijding in goddelijke en menschelijke zaken getuigen. Van de Phoeniciërs hebben alle Europesche en een groot deel der Aziatische natiën hun letterschrift ontvangen, een schrijfstelsel, waarvan wij reeds boven de voortreffelijkheid deden uitkomen. En hoe ver had dit zelfde volk het in die kunsten gebracht, welke den mensch een waarlijk menschelijk leven verzekeren; zij hebben het eerst de wegen afgebakend in de woestenijs des Oceaans, en hunne koloniën, van welke ééne Rome's macht gedurende eeuwen heeft opgewogen, hebben onzen zeevarenden volken het voorbeeld gegeven. En toen de beurt aan de Arabieren kwam, hebben ook dezen getoond, in eene reeks van rijken, die zich uitstrekten van over den Indus tot aan Lissabon, welk een' trap van beschaving en geleerdheid een Semitisch volk kan bestijgen. Maar toch wij, wij, die de talen van den Indo-Europeschen stam spreken, kunnen tegenover de Semiten het recht der levenden tegenover de dooden doen gelden. Hun rijk is uit: Jeruzalem is geschonden, Bagdad sinds eeuwen door de Turken veroverd, Cordova werd hun ontnomen, en hun Grenada is gevallen. — Doch wat sluit die term Indo-Europesche talen in zich? Het volgende strekke tot antwoord. — Vooral sedert de Engelschen de taal en letterkunde van hunne Indische onderdanen waren begonnen te bestuderen en sedert de vruchten van deze hunne studiën in Parijs en in Duitschland, het stamland der tegenwoordige wetenschap, waren bekend geworden, is de hypothese eener nau-

we verwantschap tusschen de heilige taal der Hindou's, Sanskriet genaamd, met het Grieksch, Latijn, Celtisch, Slavonisch aan de eene, en het Germaansch aan de andere zijde, tot onwifpelbare zekerheid verheven, eene verwantschap, niet bloot in overeenkomst van klanken bestaande, maar in wijze van ontwikkeling, in gelijkheid van middelen en uitkomsten, in grammatische vormen, in één woord, in het gansche organismus der spraak. De talen van dezen rijken stam laten zich onderscheiden in drie tijdperken, gekenmerkt door bepaalde klankvormen, die de beroemde Jakob Grimm heeft aangewezen. Het Sanskriet, met het Zend- of Oud-Perzisch, het Grieksch en het Latijn behooren tot het oudste tijdperk. Deze talen zijn thans dood of leven nog in gemoderniseerde afstammelingen. Doch zoo zuiver als wij die talen uit de daarin overgeblevene letterkundige voortbrenselen kennen, zoo zuiver waren eenmaal de natiën, die ze gesproken hebben, van alle inmengselen van vreemden. En hoe voortreffelijk was toen elk dier volken in zijne soort! Roept u de aloude Indische rijken voor den geest met al hunne statige heerlijkheid. Een slag van menschen, schoon van ligchaam en diepdenkend van geest, nog te kennen uit de tegenwoordige Braminen, die van hunne voorouders niet geheel ontaard zijn, was daar eenmaal de heerschende stam; door hen zijn die trotsche tempels gesticht, wier overblijfselen wij bewonderen; door hen de Veda's en de kolossale heldendichten Ramayana en Mahabahrata uitgedacht en te boek gesteld; hunne beschaving verbreidde zich tot op den Indischen archipel en tot in China, en van hen is het Buddhis-

mus uitgegaan , de godsdienst , die nog de meeste be-
 lijders op aarde telt. Behoef ik van de Perzen te
 spreken? De geheugenis van het ontzaggelijk rijk ,
 door hen gesticht , leeft in de geschiedboeken , ja!
 in de gansche letterkunde der Atheners , en hunne
 godsdienstige begrippen waren zoo verheven en zoo
 zuiver , dat de liederen , door Israëlitische profeten
 onder den invloed van de leer der Perzen gezongen ,
 zich aan de vroegere Hebreuwsche godspraken kon-
 den aansluiten. — En de Grieken! met de gedachte
 aan hunne heerlijke taal verrijst voor ons alles , wat
 zij in beeldende kunst , in wetenschap en letteren
 hebben voortgebracht. Zij zijn te gronde gegaan ; en
 toch zijn zij onsterfelijk: zij ademen in hunne schrif-
 ten , en wekken leven in hoofd en hart van onze
 jongelingschap; wij bouwen voort op de grondslagen ,
 door hen gelegd , of staren hun werk aan als on-
 overtreffelijk en onnavolgbaar. Zij zijn te gronde ge-
 gaan ; doch geen uitwendige vijand heeft hen gevel-
 d. Nadat hun machtige en bewegelijke geest de overge-
 leverde vormen van godsdienst en volkswezen gedurig
 meer doorbrekend , telkens helderder had uitgeblonken ,
 maar eindelijk dit zijn ligchaam ondermijnd had en
 uitgeput , toen kon het hun onverschillig zijn , welk
 gezag zich in hun midden deed gelden ; — toen
 de nationale vormen nog bij hen golden , verstoof
 voor ééne hunner steden de macht van Azië. — De
 Latijnsche taal was de laatste der door ons vermelde
 doode talen van den Indo-Europeschen stam. Wel
 nu! ook de Romeinen betoonden zich waardig den
 aard en de verwantschap hunner taal. Een groot ge-
 deelte van de moderne Europesche volken nam het

Latijn over, zette zich neder in de steden door de Romeinen gebouwd, schikte zich in de vormen door hen overgeleverd; een nog grooter gedeelte hoog zich voor het gezag van het Romeinsche recht. Zoo zouden de moderne volken zichzelve moeten veroordeelen, indien zij aan de Romeinen de eer eener hooge ontwikkeling, voor het minst in het maatschappelijk leven, wilden ontzeggen.

Het is opmerkelijk, dat in enkele Indo-Europesche talen de stof der taal, te weten, de vorm der woorden, eene zekere regelmatige verandering heeft ondergaan, hierin bestaande, dat de stomme medeklinkers den graad harer hardheid wisselden, in dier voege, dat de weeke konzonanten in harde, deze in geaspiereerde, en deze laatste weder in weeke overgingen. Deze verandering liet de waarde der taal zoo als zij was; maar toch mag men niet voorbijzien, wat daarin ligt opgesloten. Als eene taal eenmaal bestaat en eeuwen lang bestaan heeft, krijgt de eens bepaalde klankvorm der woorden zeker karakter van noodwendigheid, en de geest der natie heeft over dien vorm geen gezag meer. Wanneer nu een volk juist den vorm der woorden aan eene willekeurige verandering onderwierp, getuigt dit, dunkt mij, dat er bij hetzelfde een nieuw taalvormend beginsel wakker was geworden. Daardoor ontstond nu wel geene nieuwe taal, slechts een dialect, want reeds bezat men eene taal, die volkomen aan de behoefte kon voldoen; maar toch moest de aanwezige beweging en omkeering in de begrippen, zonder welke dat taalvormend beginsel niet in werking zijn kon, zich, bij allen eerbied voor de overgeleverde taal, in den vorm van de teekens der begrippen verraden en openbaren. Alle talen,

zal men zeggen, vertoonen door den tijd geboren veranderingen in den vorm der woorden. Voorzeker, maar deze veranderingen betreffen doorgaans de vokalen en de weekste der halve vokalen, dat is, de veranderlijkste en lichtstverloopende elementen der woorden: ook zijn zij aan geene vaste wetten gebonden. De klankverandering, daarentegen, welke wij hier op het oog hebben, betreft juist de stevigste elementen, en volgt eene vaste regelmaat, zoodat hier niet, als daar, aan een verwaarloozen van den vorm, maar, als het ware, aan een bepaald opzet, of liever aan eene inwendige werking, die zulk een uitwendig uitwensel ten gevolge had, moet gedacht worden. Zij betreft, zeide ik, de stomme konzonanten, die meer dan eenig ander element der woorden, het pathos, dat is, het karakter des volks, zoo als zich dit karakter in gevoelen en handelen openbaart, kenbaar maken. Doch onderzoeken wij, of bij die volken of volksafdeelingen, wier taal het verschijnsel dier *klankverschuiving* (zoo als J. Grimm het noemt) vertoont, zich werkelijk nieuwe kracht en lust tot daden geopenbaard heeft.

Het Welsch, zeggen bevoegde beoordeelaars, bevindt zich tot het Gaelsch in de verhouding eener taal, waarin de stomme konzonanten zulk eene graadwisseling ondergingen. Beide zijn Celtische talen, doch het Welsch behoort te huis in Walis, het Gaelsch in Ierland en de Schotsche Hooglanden. Walis is door Celten van uit België bevolkt geworden. De in België achtergeblevene Celten nu spraken, blijkens de onderzoekingen van H. Leo (1),

(1) In zijn werk, getiteld *die malbergischen Glossen*.

eene taal, die in het hier bedoelde opzicht op den trap stond van het Gaelsch of Oud-Iersch. Aldus moet de veranderde taalvorm, die het Welsch kenmerkt, onder dien volksstam, welke naar Engeland overstak, ontstaan zijn. Reeds in deze eerste verhuizing betoonde die stam, dat hij een nieuw tooneel gezocht had, een nieuw verschiet was te gemoet gegaan. Maar toen het land hunner nieuwe inwoning door de Saksen was veroverd, waren er Britten, die niet te vreden, hunne afhankelijkheid in een' hoek van hun vaderland met zich mede te voeren, hun eiland liever geheel verlieten. Dezen begaven zich dus in de vijfde eeuw naar Fransch Bretagne, en de invloed, dien zij van hieruit door hunne volksoverleveringen en gedichten op de gansche middeleeuwsche letterkunde van alle beschaafde volken, op de Fransche, de Provençaalsche en de Zwabische poëzij hebben uitgeoefend, getuigt, hoe beschaafd deze natie moet geweest zijn, en hoe zij hare stamverwanten in Ierland en Schotland was voorbijgestreefd. Ierland en Schotland hebben slechts de nevelachtige gestalten van Ossian aan te wijzen: de Bretonsch-Celtische poëten bezielde de Normandische veroveraars van Engeland in den strijd tegen dezelfde Saksen, die hunne voorvaderen eenmaal verdreven hadden, en hunne Arthussage met hare welige loten, leverde de stof aan de diepzinnigste en schoonste ridderromans in de van Bretagne meest verwijderde oorden; en wie weet van welke gedachten diezelfde stof nog eenmaal het voertuig kan worden, wanneer die schat der middeleeuwsche poëzij eens in vollen nadruk aan het tegenwoordig geslacht zal teruggegeven zijn.

Van al de overige talen der groote Indo-Europesche familie is er, zoover mij bekend is, nog slechts ééne, welke de graden der stomme konzonanten op die wijze verwisseld vertoont, en juist is dit de taal van een volk, met hetwelk een nieuw element in de wereldgeschiedenis optreedt. Ik bedoel de Gothische taal en het volk der Gothen, die, aan het hoofd der groote volksverhuizing, de eerste en wet-tige opvolgers werden in de Romeinsche wereldheerschappij, daar zij het eerst beschaafde rijken stichteden in het erfland der Romeinsche macht zelve, in *Italië* onder den Grooten Diederik, en in de meest geromaniseerde provinciën buiten *Italië*, in *Gallië* en in *Spanje*. Het is waar, de Rijken der Gothen waren voorbijgaande, maar niettemin zijn zij de baanbrekers geweest voor de volken, die het Romeinsche rijk niet alleen hebben overstroomd, maar een' nieuwen vruchtbaren stam hebben doen wortelen op den uitgeputten bodem van het Romeinsche rijk. — Eenmaal, zoo schijnt het mij toe, droeg de gansche Deutsche taalstam de kenmerkende vormen van het Gothisch; maar de groote Deutsche stam deed een nieuw uitspruitsel opschieten, met andere woorden, de Deutsche taal vormde een dialect binnen de grenzen van haar gebied, en hiermede brak, na het Gothische of tweede tijdperk, een derde tijdperk der Indo-Europesche taalvormen aan. Ik bedoel de verandering van klanken, die het Opperduitsch kenmerkt, hetwelk meerendeels zijn karakter heeft gedrukt op het tegenwoordige Hoogduitsch. Wederom moest deze voortbeweging binnen de grenzen van het Duitsch met het ontstaan van een'

nieuwen levensprank gepaard gaan, en, werkelijk, de geboorte van het Opperduitsch schijnt gelijktijdig met de wording van het groote Frankrijk. Dit rijk, dat onder Karel den Groote zijne grootste uitbreiding erlangde, was van geen' voorbijgaanden invloed op de orde van zaken in Europa, want de meeste en aanzienlijkste Christenvorsten moeten zich als opvolgers in de rechten der koningen van het rijk der Franken beschouwen.

Nog bij de beoordeeling van de tegenwoordige volken van Europa mag de vraag in aanmerking komen, of zij eene taal spreken, die haren oorsprong te danken heeft aan eene dialektvorming door de omschreven klankverandering. Die volken, namelijk, met wier talen dit het geval is, mogen geacht worden de dragers te zijn van een nieuwer beginsel. Dewijl nu het Slavonisch in de graden der stomme konzonnanten geen verschil maakt met het Sanskriet, het Grieksch en het Latijn; dewijl verder de Latijnsche taal in den mond van de voorouders der Franschen, Spanjaarden en Italianen te gelijk haar graf vond en een nieuw bastaardleven aanving; hetwelk elke organische vormverandering uitsloot, zoo volgt, dat, uit het hier gestelde oogpunt, alleen de Duitschspreekende volken aanspraak kunnen maken op den roem, die er in gelegen is vertegenwoordigers van een nieuwer beginsel te wezen; want alle Deutsche talen erkennen het Gothisch als hare moeder. Doch onder de Duitschspreekende volken moeten weder de Nederduitschers den palm overlaten aan de Opperduitschers: de Nederduitsche talen toch, met andere woorden, het Hollandsch, het Deensch-Noor-

weegsch en het Zweedsch, zijn op den trap van het Gothisch blijven staan, terwijl het Opperduitsch een nieuw dialekt daarstelt, uit het Gothisch, evenzoo als het Gothisch zelve uit een Vóorgothisch-Duitsch, ontwikkeld.

Doch zonder onbillijk te zijn, mag men alle Opperduitsche volken niet op gelijke lijn plaatsen, evenmin uit een algemeen volkkundig en geschiedkundig, als wederom uit een taalkundig oogpunt. Hoezeer men de Russen in zeker opzicht de Franschen van het Noorden kan noemen, is er niettemin bijna geen scherper contrast te vinden dan tusschen Russen en Franschen. *Rusland* is een rijk, dat aan de beschaving der negentiende eeuw en aan de handelingen der Groot Mogendheden deelneemt, zonder de trappen van ontwikkeling, door de middeleeuwen heen tot nu toe, te hebben doorloopen. In *Frankrijk* verwon het koningschap het eerst en het volledigst de veelhoofdigheid van het landheerlijk gezag, zoo als zich die uit het leenstelsel had ontwikkeld. In *Frankrijk* deed zich het volk het eerst en het krachtigst gelden tegenover de willekeur van het ontaarde koningschap, in welks vertegenwoordiger het niet meer den beschermer zijner rechten noch den handhaver der openbare orde zien kon, maar bloot een egoïstisch individu, die rechten schond en wanorde stichtte. En uit dezen doorloopen kring van ontwikkeling in het staatsleven, ontstond praktisch het begrip van den modernen Staat, hetwelk men thans *tracht* te verwezenlijken. Maar in *Rusland* sluimeren nog de elementen, die zich tegen de eenheid des gezags zouden kunnen verheffen; in *Rusland* bestaat nog geen volk. *Rusland* beschaaft

zich oppervlakkig, zijn stoffelijk vermogen legt een belangrijk gewicht in de schaal, — en het draagt de middeleeuwen onverduwd in zijn' schoot.

Welnu! ook dragen de Romanische talen sporen, welke aan de Slavonische talen niet worden aangetroffen, sporen van wrijving tusschen verschillende volkselementen en van levendige wisseling van denkbeelden. — Hier komt voornamelijk het onderscheid tusschen de synthetische en de analytische talen in aanmerking. De eerste drukken de grammatische betrekkingen door woordvormen uit, en bezitten dus een' grooten rijkdom van verbuigingsuitgangen. De analytische talen lossen die woordvormen op en geven derzelve beteekenis weder door zelfstandige vormwoorden. De Slavonische talen nu zijn synthetisch, de Romanische talen analytisch. Alle Indo-Europesche talen zijn oorspronkelijk synthetisch, en zoo was het dan ook het Latijn. Maar deze taal kon in den mond der volken, die haar na de groote volksverhuizing overnamen, dit karakter niet behouden. Zij werd, als het ware, op het slagveld aangeleerd door veroveraars, die in een vreemd land in hunne behoeften hadden te voorzien en zich met de gevestigde gebruiken, die zij niet verlangen konden omver te werpen, bekend hadden te maken, ten einde als gezagvoerders op te kunnen treden. Zoo werd de taal reeds dadelijk blootelijk tot een middel, om aan de behoefte der gedachtenmededeeling in het dagelijksch leven te voldoen: en al de verschillende vormen van één en hetzelfde woord, wier steeds gepaste aanwending slechts van den geleerde verwacht worden kon, werden door een' algemeenen

grondvorm vervangen, bij welken nu de grammatische betrekking door afzonderlijke vormwoorden moest worden uitgedrukt; de woorden golden slechts als willekeurige teekens der gedachte, want slechts voor het gevoel van hem, die in eene taal is opgewassen, kan er zeker geheimzinnig verband tusschen den beteekenenden klank en de beteekende zaak schijnen te bestaan: en voor den kwistigen rijkdom van geschaakte klanken, waarmede de Latijnsche woorden waren toegerust, kwam eene karige en schrale beedeeling van lettergrepen in de plaats: genoeg, zoo de woorden zoo veel ligchaam overhielden, dat zij teekens der gedachte konden blijven.

Doch dit alles was aanvankelijk aan uitwendige en, om zoo te spreken, mechanische oorzaken te wijten. Ook bespeuren wij, dat, waar de veroveraar zich spoedig aan de levenswijze der overwonnelingen gewende, en rust op onrust volgde, waar ook in later' tijd de strijd der ontwikkeling minder diep indringend en te gelijk minder omvattend was, de taal volheid van klanken en weelderigheid van vormen behield of herkreeg: denk slechts aan het Provençaalsch, het Spaansch en het Italiaansch. — Maar neem in het Fransch de woorden, die werkelijk door de handen des volks zijn gegaan, dat is, zonderuit die, welke oorspronkelijk slechts tot de boekentaal der geleerden behoorden en dus ook den Latijnschen vorm getrouwer teruggeven, en gij hebt het beeld eener taal, zoo als die ontstaan moest in den mond van een volk, dat nooit rustte, en de spraak dus immer als een werktuig bleef behandelen, dat dienen moest, niet om de gedachten, in het binnenvertrek

ontwikkeld, in statige vormen te kleeden, maar om zich en zijne belangen te doen gelden in de drukte van het levendigst verkeer met vrienden en vreemden. De Fransche taal is thans het middel, waardoor verschillende volken zich onderling verstaanbaar maken, maar zij dagteekent ook het ontstaan van haar specifiek karakter van den tijd der kruistochten, toen op Frankrijks voorgang zich zoo vele volken in het Oosten vereenigden. Het Fransch is eene taal door den bewegelijken geest der natie in alle opzichten geslepen en gesleten, en wie, die dit erkent, zal aarzelen te verzekeren, dat het verschil tusschen Franschen en Russen niet minder groot is, dan dat tusschen het Fransch en het Slavonisch, hetwelk in den loop der eeuwen zoo weinig in rijkdom van buigingen en in oorspronkelijkheid van vormen heeft verloren.

Wanneer dus onder de Romanische volken de Franschen al die tijdperken van ontwikkeling hebben doorloopen, ja! in de wisseling der staatkundige vormen het overig *Europa* steeds vooruit waren; wat schiet er dan over om ons beweren te staven, dat aan de Duitschsprekende volken de roem toekomt vertegenwoordigers van een nieuwer beginsel in de geschiedenis der menschheid te wezen? Gelukkig behoeven wij niet verlegen te staan, om iets aan te wijzen, waarin de Franschen en de overige Romanische natiën bij die volken achterstaan, wier talen onmiddellijk uit het Gothisch zijn ontsproten. Is het toeval, dat de Reformatie bij geen der Romanische volken vasten voet kon vatten, maar, daarentegen, door alle Nederduitschsprekende volken omhelsd is, dat is, door de Hollanders, de Noord-Duitschers,

de Denen, de Noorwegers en de Zweden; door de Engelschen slechts ten deele, gelijk zij ook eene taal spreken, uit Fransch en Nederduitsch gemengd. De ontwikkeling der Franschen was bovenal politisch; maar de Reformatie had de godsdienst tot haar voorwerp, en ontsproot uit eene behoefte van den zedelijken mensch, eene behoefte, die slechts gevoeld kan worden door individuën, die niet schroomen in de diepte huns gemoeds in te keeren, en slechts vervuld kan worden bij een' geopenden zin voor de hoogste en voor den mensch, als onsterfelijk wezen, belangrijkste waarheden.

Maar de Nederduitschers, zeiden wij, moesten wederom den palm afstaan aan de Opperduitschers, in zoo verre de taal dezer laatsten van een nog nieuwer leven getuigt. Wat is het (om dadelijk datgene te vermelden, wat de Duitschers boven al de overige natiën van *Europa* vooruit hebben), wat is het, dat de beoefenaars van bijna alle vakken van wetenschap, zoo hier als elders, de oogen op *Duitschland* gevestigd doet houden? Wat maakt, dat zij in veelomvattende en grondige kennis, in ontdekkingen op het veld van alle onderzoek, door geen volk geëvenaard worden? Wat brengt te weeg, dat er onder hen mannen opstaan, die de voorwerpen der zinnelijke waarneming, zoowel als der zedelijke gewaarwording aan het begrip trachten te onderwerpen? Is het niet dit, dat de Duitschers met den aanleg en de vatbaarheid zijn toegerust, niet bloot om zich bevredigende maatschappelijke vormen te verschaffen, niet bloot om zich den toegang tot de hoogste waarheden door en voor het geloof te banen; maar om de uit-

en inwendige wereld door het begrip te veroveren? Hooger kan de mensch niet streven, en dit hoogste zien wij in *Duitschland* beoogen.

Nadat wij aldus verscheidene volken van den aardbodem, bepaaldelijk van *Europa*, beschouwd hebben, en eenigermate de rol hebben kunnen raden, die aan de voornaamste hunner onder de beschaafde natiën toekomt, is het plicht en behoefte onze oogen nog eens op ons vaderland te vestigen, en ons uit hetzelfde oogpunt rekenschap te geven van de bijzondere roeping, die ons, Nederlanders, te midden van zoo veel handelende volken-individuën is toebedeeld. Zonder bewustheid van deze roeping, zonder geloof aan ons recht en onze bevoegdheid om mede te handelen, zonder kennis van de wegen, die wij moeten inslaan, is er aan geen nationaal leven, laat staan aan nationale grootheid te denken, en lost zich de taak en de kunst van regeren in de bemoeijing op, om de zaken aan den gang te houden. Het is alsof men zich op zee bevond, zonder te weten waarheen: de opperhoofden aan boord hebben niets anders te doen, dan de orde te bewaren, en te zorgen, dat de medegevoerde middelen van bestaan, gelijk of ongelijk, onder de medevarenden worden uitgedeeld; nieuwe middelen kunnen zij niet scheppen en geene haven is er te wachten, waar men zich op nieuw kan voorzien; dus mag niemand dergenen, die zich op het schip bevinden, iets voor zich behouden, dat hij niet offert ten behoeve van allen; volmacht is er noodig om alles ten algemeenen nutte te onteigenen; en toch — eenmaal moet alles zijn opgeteerd

Ik ben noch bekwaam , noch bevoegd om hier lessen van staatswijsheid te geven ; maar wat zich uit den aard en het karakter onzer taal aangaande onze betrekking in *Europa* laat opmaken , mag en moet ik aanduiden , te meer , omdat het einde onzer beschouwing tot de meening zou kunnen schijnen te leiden , dat wij voortaan slechts van de Duitschers waarachtige ontwikkeling te wachten hadden. — In het Hoogduitsch , den taalvorm in *Duitschland* voor het gebruik van het beschaafde en geleerde gedeelte der natie geijkt , is het Opperduitsch aanmerkelijk tot het Nederduitsch toegenaderd , en sedert is er geene taal van *Europa* , het Deensch zelfs niet uitgezonderd , die de taal der Duitschers zoo nabij komt , als onze moedertaal. Zoo zijn wij bij voorkeur geroepen om deel te nemen aan datgene , waardoor *Duitschland* zich ten aanzien der menschheid verdienstelijk kan maken. Maar , hoezeer ook bijna één met het Hoogduitsch , heeft onze taal , meer dan de in *Duitschland* gesprokene , behoefte aan eenvoudige , voor het volk en het werkelijk leven berekende uitdrukking der gedachte. Onze taal is zoo analytisch , zoo door veelvuldig gebruik tot bepaaldheid van vormen en beteekenissen gebracht , als eene der Romanische talen , en dat wel zonder dat uitwendige of mechanische oorzaken dit bewerkten , want geen veroveraar met eene vreemde taal , zette zich ooit in ons midden neder : alleen de bedrijvigheid en spraakvaardigheid , die er binnen den kring onzer natie , als onder de leden eener niet eens zeer groote familie heerschte , heeft de taal voor het dagelijksch gebruik op de openbare markt des levens zoo geschikt ge-

maakt. Wanneer dus eenmaal de bezielende wetenschap, die in *Duitschland* te huis behoort, door ons in dien zin vertaald zal zijn, dat zij bij ons in het werkelijk leven uitdrukking en ingang gevonden zal hebben, dan woont er bij een' ieder grondig begrip van de zaak, waartoe hij geroepen is en van hetgeen de tijd van hem vergt; dan doordringt een nieuw leven de oude vormen of schept zich nieuwe, en wanneer wij alzoo op de hoogte staan van den tijd, kan ons de achting van machtiger natiën niet ontgaan, daar zij datgene, wat ook zij behoeven, in ons vervuld zullen aanschouwen, en bij een eervol verkeer met alle natiën, zullen ons de uitwendige middelen van bestaan niet ontbreken.

